

1 més 1 ja no és igual a 85

En l'últim lustre, l'Estat espanyol ha passat del bipartidisme més acusat a un de tan feble que PP i PSOE amb prou feines si sumen el 50% dels vots. Un escenari que l'expert Antonio Alaminos preveu que s'allargarà. "La caiguda del PSOE alimenta la del PP", diu.

Com el campionat de lliga de futbol, la política espanyola era cosa de dos equips: els populars i els socialistes. Els socialistes i els populars. El Barça i el Madrid. Però així com la Lliga d'enguany l'ha guanyada l'Atlètic de Madrid, el bipartidisme també ha tocat fons a les urnes, i la nit de les eleccions europees del 25 de maig del 2014 serà recordada com la primera en què no va haver-hi festa a cap de les seus dels dos partits majoritaris.

Majoritaris o no tant, perquè el PP i el PSOE han esdevingut dues formacions per sota del 30% dels vots. Els primers s'han quedat en el 26,7%, i els segons, en el 23,5%. Amb prou feines si sumen el 50% de les paperetes, conjuntament.

Només cinc anys abans, en els comicis europeus del 2009, amb un nivell de participació molt semblant —44,9% contra el

45,8% del 2014—, populars i socialistes van reunir el 82% dels sufragis. I el 2004, ara fa una dècada, el 85,2%.

La desfeta ha comportat canvis dràstics en el PSOE, fins al punt que el seu secretari general, Alfredo Pérez Rubalcaba, ha anunciat la seua retirada i ha convocat un congrés extraordinari per al cap de setmana del 19 i 20 de juliol. Un congrés que, en efecte, serà extraordinari com mai, perquè no sols designarà un nou líder, sinó que aquest líder es decidirà pel vot directe de la militància —unes 200.000 persones— i no exclusivament pel miler de delegats que s'hi aplegaran en representació de tots els afiliats. Aquests delegats avalaran el secretari general que s'haurà escollit el diumenge anterior, 13 de juliol.

El procés d'elecció obert a tota la militància no agradava gens a Rubalcaba.

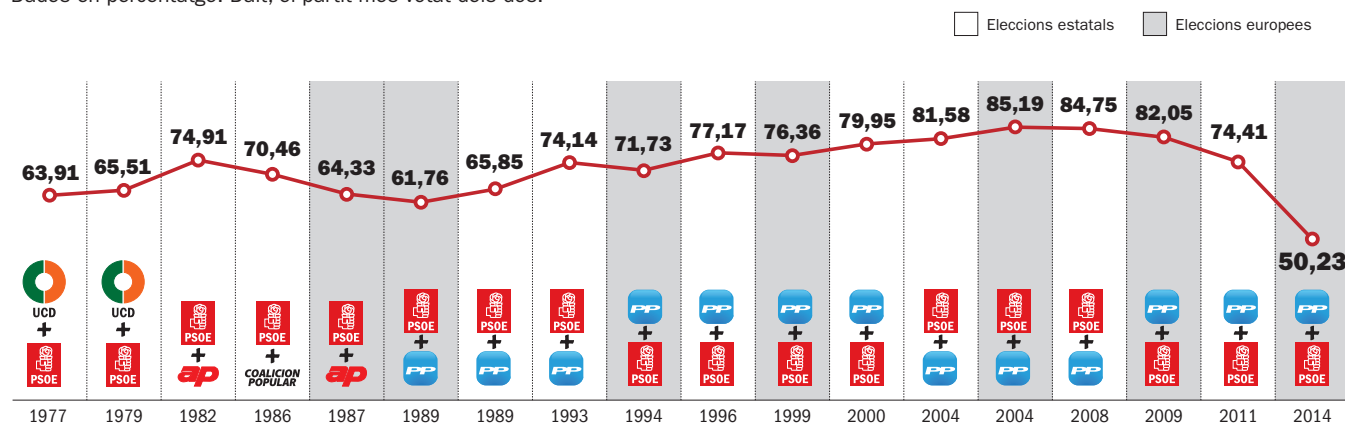
En el congrés federal del 2012, en què va ser proclamat nou secretari general, va barrar el pas a una fórmula d'aquest tipus, que malgrat això sí que van posar en pràctica els socialistes gallecs el setembre passat, a l'hora de triar entre Manel Vázquez i José Ramón Gómez Besteiro. El segon va obtenir-hi més vots, i el congrés posterior, al cap de tres setmanes, va limitar-se a ratificar-lo com a nou secretari general.

El PSPV-PSOE també va afanyar-se a posar en pràctica un augment de la democràcia participativa amb les eleccions primàries obertes per escollir el presidenciable a la Generalitat en els comicis del 2015. Ximo Puig, secretari general, va imposar-se a l'aspirant Toni Gaspar amb una participació elevadíssima dels no militants. Hi van poder votar més de 66.000 electors, menys de 17.000 dels quals amb carnet del partit. El proppassat 9 de març, el 80% del cens exercia el seu dret i escollia entre Puig i Gaspar.

Ara que el socialisme espanyol travessa els seus moments més difícils —només governen, i en minoria, les autonomies d'Andalusia i Astúries— des de l'inici de la represa democràtica, Rubalcaba ha optat per acceptar allò que no volia acceptar fa no gaire: un partit en què cada militant puga escollir el secretari general i en què el candidat a la presidència de l'executiu

El bipartidisme, en crisi

Dades en percentatge. Dalt, el partit més votat dels dos.

espanyol siga designat entre la militància i els simpatitzants disposats a abonar una quantitat simbòlica que, a més, ajude a sufragar el cost de la campanya.

Del costat del PP, com és habitual en Mariano Rajoy, cap canvi ni un. El president no sembla disposat a fer una crisi de govern i els seus únics moviments consisteixen a pressionar les direccions regionals que abans eren els motors del partit, especialment Madrid i el País Valencià. En passar l'estiu, en tots dos casos encarregarà enquestes exhaustives que indiquen amb precisió les possibilitats de revalidar ambdues presidències i la capital de l'Estat. Tant Ignacio González i Ana Botella –president madrileny i alcaldessa de la ciutat– com Alberto Fabra són molt mal vistos des de la planta noble del carrer de Gènova, i el resultat d'aquests estudis demoscòpics fins i tot podria propiciar que cap d'ells no es presentara a les eleccions del 2015. De fet, cap dels tres no van ser escollits el 2011 per a les responsabilitats que ara desenvolupen, sinó que van accedir als respectius càrrecs per les dimissions d'Esperanza Aguirre, Alberto Ruiz-Gallardón i Francisco Camps.

La irrupció d'organitzacions com ara Podemos, UPyD, Vox, Compromís, Equo o Ciutadans amenaça la recuperació del bipartidisme, i la llunyania entre els ciutadans i l'anomenada "classe política" també afecta principalment les dues formacions que han governat l'Estat espanyol del 1982 ençà.

Un adéu o un fins ara? El catedràtic de sociologia matemàtica de la Universitat d'Alacant i ex-membre del gabinet tècnic del CIS, Antonio Alaminos, opina que "de seguida que apareix el catalitzador del descontentament, passa el que havia de passar", és a dir, l'auge de les forces noves, el creixement d'aquelles que fins llavors eren minoritàries i, com a conseqüència, un colp al bipartidisme.

Serà transitori o romandrà en el temps, aquest fenomen? Alaminos pensa que "els motius per votar aquestes forces són estructurals, els partits majoritaris han adoptat mesures molt impopulars", sobretot en dos àmbits: "No es penalitza tant la corrupció com la inacció davant la corrupció, i no es penalitza tant la crisi com la manera d'acabar-la".

Des de la represa democràtica, el PSOE i la força hegemònica del centre-dreta –primer la UCD i ara el PP– havien copat la política espanyola. D'esquerra a dreta, Felipe González i Adolfo Suárez; González

"Fa uns anys que, en molts aspectes, hem entrat en una època distinta", explica Alaminos. "Les societats burgeses del capitalisme europeu han generat àmplies capes de classes mitjanes econòmicament difuses. En el cas espanyol, la pertinença a aquestes classes mitjanes ha tingut a veure amb una qüestió de *sentir-se'n* i de *fe*, més que no amb la realitat econòmica de cada família, especialment després de la bombolla immobiliària".

"Des dels temps de la Transició", continua Alaminos, "a la societat espanyola hi ha hagut un tòtem i un tabú: el tòtem és *l'estabilitat*, i el tabú, la *violència*. Aquest tòtem ha permès que el PSOE i el PP s'hi referiren de manera constant: la *responsabilitat*, en deien, o la *lleialtat institucional*, també. En el cas concret del PSOE, hi ha temes centrals que, com fa la cançó de Serrat, *eso no se dice, eso no se hace, eso no se toca*. La República, l'estructura federal de l'Estat i uns altres. Darrerament, quan potser ja era massa tard, sí que els han inclòs a l'agenda, però alguns dels seus líders no volen ni sentir-ne a parlar. Mentrestant, a la dreta, aquest tòtem ja li ha anat bé, perquè li va permetre superar indemne l'estret de la Transició: des d'una dictadura, amb els seus privilegis, fins a la democràcia".

"Ara, per tal de salvaguardar l'*estabilitat econòmica*, ha calgut rescatar bancs i arrasar amb els convenis i amb els sous,

cosa que ha provocat molta inestabilitat social. Una inestabilitat que no s'expressa amb violència però que té un potencial enorme d'expressar-se electoralment. O siga que les polítiques d'estabilitat econòmica van causar inestabilitat social, i aquesta inestabilitat social genera inestabilitat política, una dinàmica estructural que no canviarà –tret que hi haja algun fenomen inesperat– i que continuarà en les següents convocatòries electorals", conclou Alaminos.

Comptat i debatut, el catedràtic ho veu magre, tant per al PP com per al PSOE, especialment en el camp de l'esquerra. "Hem d'esperar gran volatilitat i transferència de vot entre els partits nous, incloent-hi Esquerra Unida i Compromís. És clar que els socialistes en recuperaran, però difícilment tornaran a ser el partit que van ser. L'obsessió per presentar-se com a partit responsable i alternativa de govern creïble ha desgastat massa el PSOE. Li ha costat molt ser conscient de les moltes coses que han canviat, i el debat monarquia-república n'és la darrera prova: han dit que la Constitució *consagra* la monarquia, quan haurien d'haver dit que la Constitució *estableix* la monarquia. La seua desvertebració centralitzada és una altra llosa complicada de superar. Fet i fet, el somni de Julio Anguita de superar el PSOE ja sembla una possibilitat real".

i José María Aznar; Aznar i José Luis Rodríguez Zapatero, i Zapatero i Mariano Rajoy.

Per últim, l'enfonsament dels populars s'explica perquè "la inestabilitat social és transversal i molts dels votants del PP no ho són des del punt de vista estrictament ideològic. És un vot contra els socialistes,

sovint. Per això mateix, la imatge *antiquada* que ofereix el PP i l'aparició d'opcions amb continguts variats fa que partits com Podemos, per la seua

dimensió social, resulten atractius fins i tot per a ex-votants del PP. N'hi ha de desnonats, a punt de ser desnonats o amb persones conegudes en aquesta situació. Amb tot, no hem d'esperar gaires més transferències en aquesta direcció".

Són moments d'una gran convulsió. "El model d'Estat i uns altres temes totèmics es posaran en quarantena. Cada decisió encertada es premiarà electoralment, i cada errada, es pagarà de manera severíssima", avisa Alaminos. "Ni el PP ni el PSOE no se n'han adonat encara, o això sembla, i la caiguda del PSOE alimenta la caiguda del PP. Així que el PSOE siga una amenaça menor, hi haurà menys motius per mobilitzar-s'hi en contra, un dels canals que al PP li aportava una part important dels sufragis. Molts dels habituals votants del PP no ho són ideològicament, sinó que són com aquell a qui li agrada poc el futbol però que se sent més pròxim al Barcelona o al Reial Madrid".

Alerta, doncs. Ja hem vist que la feblesa dels dos grans, l'ha aprofitada l'Atlètic de Madrid per guanyar el títol.

Víctor Maceda

Dels papers de Laos als de Bárcenas

“Luis .Lo entiendo .Se fuerte .Mañana te llamare .Un abrazo .” Aquest missatge, literal, fou enviat el 18 de gener del 2013 des del telèfon mòbil del president del Govern espanyol i del PP, Mariano Rajoy, a l'ex-tresorer de la formació Luis Bárcenas. Aquell mateix matí el diari *El Mundo* havia destapat el pagament continuat de sobresous a la cúpula popular, i només feia 48 hores que s'havia conegut l'existència de comptes bancaris multimilionaris a Suïssa a nom de l'ex-responsable de finances del partit.

L'SMS, fet públic el 14 de juliol de l'any passat, va estar a punt de significar la tomba de Rajoy. La pressió ja era notable, però el gallec va poder escapolir-se'n. Va demanar comparèixer de

L'allau de casos de corrupció a l'Estat espanyol recorda la fi de la primera etapa de Govern del PSOE, quan Luis Roldán, Mariano Rubio o Filesa omplien els diaris. Ara són Luis Bárcenas, Francisco Correa, els ERO d'Andalusia, Jaume Matas, Miguel Blesa, Fèlix Millet i tants altres.

manera urgent davant el Congrés dels Diputats, on l'1 d'agost negaria el cobrament de sobresous –set mesos abans havia dit que els apunts que figuraven als *papers de Bárcenas* no eren certs, “tret d'alguna cosa”– i admetria haver-se equivocat amb el tresorer: “Vaig mante-

nir la confiança en algú que ara sabem que no la mereixia”. Qui més qui menys era a la platja o al cotxe, camí del poble, i el calendari va erigir-se en el seu principal aliat. I qui dia passa, any empeny.

Els 47 milions d'euros que Bárcenas va arribar a acumular al país helvètic són